

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA SUN'IY INTELLEKTNING AHAMIYATI

Baxramova Shahnoza Xolyigit qizi

Jizzax viloyati Do'stlik tumani

18-maktabning Bo'shlang'ich sinf o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim tizimida sun'iy intellektning o'rni, uning o'quvchilarning bilim olish jarayoniga ta'siri, ta'lim sifatini oshirishdagi ahamiyati, o'qituvchilar faoliyatini samarali tashkil etishdagi imkoniyatlari hamda ushbu texnologiyani ta'lim jarayoniga joriy etishning istiqbollari yoritilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, boshlang'ich ta'lim, innovatsion texnologiyalar, raqamli ta'lim, o'qituvchi, o'quvchi, ta'lim sifati, raqamli kompetensiya.

Kirish

XXI asr axborot texnologiyalari asri sifatida e'tirof etilmoqda. Dunyo miqyosida raqamli texnologiyalar barcha sohalarga, jumladan, ta'lim tizimiga ham keng kirib kelmoqda. Zamonaviy jamiyatda ta'limning sifati va samaradorligini oshirish uchun innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday texnologiyalardan biri sun'iy intellektidir.

Sun'iy intellekt insonning fikrlash, tahlil qilish, o'rganish va qaror qabul qilish kabi aqliy faoliyatlarini modellashtirishga qodir bo'lgan texnologiyalar majmuasidir. Bugungi kunda sun'iy intellekt tibbiyot, iqtisodiyot, sanoat, transport va boshqa ko'plab sohalarda muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Ta'lim tizimi ham bundan mustasno emas. Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning shaxs sifatida shakllanishida, bilim olishga bo'lgan qiziqishini rivojlantirishda hamda keyingi ta'lim bosqichlari uchun mustahkam poydevor yaratishda muhim o'rin tutadi. Shu sababli boshlang'ich ta'lim jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Sun'iy intellekt tushunchasi va uning ta'limdagi o'rni

Sun'iy intellekt — bu kompyuter tizimlarining inson aqliga xos bo'lgan vazifalarni bajarish qobiliyatidir. Ushbu texnologiya katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va ular asosida xulosalar chiqarish imkoniyatiga ega. Ta'lim tizimida sun'iy intellekt o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, individual o'quv dasturlarini yaratish, topshiriqlarni moslashtirish, bilimlarni baholash va ta'lim jarayonini boshqarishda qo'llaniladi. Natijada ta'lim jarayoni yanada samarali va sifatli tashkil etiladi. Sun'iy intellekt yordamida har bir o'quvchining ehtiyojlari, qiziqishlari va bilim darajasiga mos yondashuvni amalga oshirish mumkin. Bu esa o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari

Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilimlarni qabul qilish va o'zlashtirish jarayonida bir-biridan farq qiladi. Ayrim o'quvchilar mavzuni tez o'zlashtirsa, boshqalari qo'shimcha tushuntirish va mashqlarga ehtiyoj sezadi. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari ana shu farqlarni hisobga olgan holda ishlaydi.

Masalan, tizim o'quvchining oldingi natijalarini tahlil qilib, unga mos topshiriqlarni tavsiya etadi. Agar o'quvchi biror mavzuni yaxshi tushunmagan bo'lsa, tizim qo'shimcha mashqlar yoki tushuntirish materiallarini taqdim etadi. Bu esa bilimlardagi bo'shliqlarni o'z vaqtida bartaraf etishga yordam beradi.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi o'quv dasturlari bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda interaktiv mashqlar, ta'limiy o'yinlar va virtual laboratoriyalarni taklif etadi. Bunday vositalar darslarni qiziqarli va samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

O'quvchilarning bilim olish faoliyatiga ta'siri

Sun'iy intellekt o'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy bolalar texnologiyalar bilan yaqin aloqada ulg'aymoqda. Shu sababli dars jarayonida raqamli vositalardan foydalanish ularning qiziqishini oshiradi. Interaktiv topshiriqlar va ta'limiy o'yinlar orqali o'quvchilar mavzularni osonroq tushunadi. Sun'iy intellekt o'quvchilarning xatolarini tahlil qilib, ularga darhol tavsiyalar beradi. Natijada o'quvchi o'z kamchiliklarini tezda aniqlab, tuzatish imkoniyatiga ega

bo'ladi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt o'quvchilarda mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Ular kerakli ma'lumotlarni izlash, tahlil qilish va ulardan foydalanishni o'rganadi. Bu esa kelajakda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun muhim kompetensiyalarni shakllantiradi.

O'qituvchi faoliyatini takomillashtirishdagi ahamiyati

Sun'iy intellekt o'qituvchilarning kundalik faoliyatini yengillashtiradigan samarali vosita hisoblanadi. O'qituvchi dars ishlanmalari tayyorlash, test savollarini yaratish, nazorat ishlarini tekshirish va o'quvchilarning natijalarini tahlil qilishda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanishi mumkin.

Bu esa o'qituvchining vaqtini tejaydi hamda uning asosiy e'tiborini ta'lim va tarbiya jarayoniga qaratish imkonini beradi. O'qituvchi sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilgan tahliliy ma'lumotlar asosida har bir o'quvchi bilan individual ishlash strategiyasini ishlab chiqishi mumkin.

Sun'iy intellekt o'qituvchining o'rnini bosa olmaydi. Chunki ta'lim jarayonida tarbiyaviy ishlar, shaxslararo muloqot va pedagogik mahorat muhim ahamiyatga ega. Shu sababli sun'iy intellekt o'qituvchining yordamchisi sifatida qaralishi lozim.

Ta'lim sifatini oshirishdagi o'rnini

Sun'iy intellekt ta'lim sifatini oshirishning muhim vositalaridan biridir. U o'quvchilarning bilim darajasini muntazam nazorat qilish va natijalarni tahlil qilish imkonini beradi. Natijada o'qituvchi ta'lim jarayonidagi muammolarni tezda aniqlab, zarur choralarni ko'rishi mumkin.

Shuningdek, sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'quvchilarning individual qobiliyatlarini aniqlashga yordam beradi. Bu esa iqtidorli bolalarni qo'llab-quvvatlash va ularning salohiyatini yanada rivojlantirish imkonini yaratadi.

Ta'lim jarayonida sun'iy intellektidan foydalanish natijasida bilimlarning o'zlashtirilish darajasi ortadi, o'quvchilarning fanlarga bo'lgan qiziqishi kuchayadi va ta'lim sifati yaxshilanadi.

Muammolar va istiqbollar

Sun'iy intellektni ta'lim tizimiga joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, barcha ta'lim muassasalarida texnik vositalarning yetarli emasligi, internet sifati bilan bog'liq muammolar, pedagoglarning raqamli texnologiyalar bo'yicha bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish zarurati shular jumlasidandir.

Bundan tashqari, sun'iy intellektdan foydalanishda axborot xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish masalalariga alohida e'tibor qaratish lozim. O'quvchilarning ma'lumotlari ishonchli himoyalangan bo'lishi kerak.

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi bilan ta'lim tizimida yangi imkoniyatlar paydo bo'lishi kutilmoqda. Virtual o'qituvchilar, aqlli ta'lim platformalari va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt boshlang'ich ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va uning samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. U o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, bilimlarni chuqur o'zlashtirish, mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda o'qituvchilar faoliyatini yengillashtirish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalaridan oqilona va samarali foydalanish zamonaviy, raqobatbardosh, ijodkor va bilimli avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois ta'lim tizimida sun'iy intellektdan foydalanish masalasi bugungi kunning eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. – Toshkent, 2021.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi. – Toshkent, 2020.

Toxtaxodjayeva M. va boshq. *Pedagogika*. – Toshkent: O'qituvchi, 2019. – 400 b.

Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. *Ta'limda innovatsion texnologiyalar*. Toshkent: Iste'dod, 2018. – 180 b.

Azizxo'jayeva N.N. *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2016. – 240 b.

Yo'ldoshev J.G'., Usmonov S.A. *Pedagogik texnologiya asoslari*. – Toshkent: O'qituvchi, 2014. – 200 b.

Artificial Intelligence: A Modern Approach / S. Russell, P. Norvig. – Pearson Education, 2021. – 1136 p.

Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning / W. Holmes, M. Bialik, C. Fadel. – Boston, 2019. – 52 p.

UNESCO. *Guidance for Generative AI in Education and Research*. – Paris, 2023.

UNESCO. *Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers*. – Paris, 2021.

Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century / R. Luckin. – London: UCL Institute of Education Press, 2018. – 224 p.